

**περιφερειακό παρατηρητήριο
κοινωνικής ένταξης
περιφέρειας κρήτης**

Πρακτικά Συνεδρίου

23/06/2023

Αβέρωφ 1, 2ος όροφος, 71201 Ηράκλειο

T: 2813 412442, 2813 412443

www.socialobservatory.crete.gov.gr

Περιεχόμενα

1. Χαιρετισμοί – Εισαγωγή	3
2. 1 ^ο Μέρος: «Πολιτικές αντιμετώπισης της φτώχειας & της αποστέρησης. Η διεθνής εμπειρία»	5
3. 2 ^ο Μέρος: «Διερεύνηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας & της αποστέρησης στην Περιφέρεια Κρήτης. Το έργο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης».....	15
4. 3 ^ο Μέρος: «Στρατηγικές & χρηματοδοτήσεις. Κοινωνικές & χωρικές προσεγγίσεις βιώσιμης ανάπτυξης»	22
5. Παράρτημα - Πρόγραμμα συνεδρίου	29

1. Χαιρετισμοί – Εισαγωγή

Η έναρξη των εργασιών του συνεδρίου ξεκίνησε με τους χαιρετισμούς από τον κ. Γεώργιο Κοντάκη, Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κρήτης και τον Περιφερειάρχη Κρήτης, κ. Σταύρο Αρναουτάκη.

Ο κ. Κοντάκης στον χαιρετισμό του ανέδειξε τη μεγάλη σημασία των πετυχημένων δομών που έχει αναπτύξει το Πανεπιστήμιο Κρήτης, με τη βοήθεια της Περιφέρειας Κρήτης, το Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης και τον Περιφερειακό Μηχανισμό Παρακολούθησης της αγοράς εργασίας και τον τρόπο που εστιάζουν σε μια σειρά ζητημάτων από την υλική αποστέρηση και τη φτώχεια, μέχρι την εργατική επισφάλεια και την ανεργία. Τέλος, ευχαρίστησε για τη σημαντική δουλειά που έχει γίνει: τον κ. Γιάννη Ζαϊμάκη, καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης, την κα Κατερίνα Βλασάκη, προϊσταμένη του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κρήτης και το σύνολο των συναδέλφων του Πανεπιστημίου Κρήτης και των υπολοίπων Πανεπιστημίων που συμμετέχουν στο Παρατηρητήριο. Ιδιαίτερες ευχαριστίες απηύθυνε στον Περιφερειάρχη Κρήτης, Σταύρο Αρναουτάκη.

Φωτογραφία 1 Γεώργιος Κοντάκης, Πρύτανης Πανεπιστημίου Κρήτης

Με τη σειρά του, ο κ. Αρναουτάκης τόνισε πως η υλοποίηση του συνεδρίου θα συμβάλει στη συνδιαμόρφωση της πολιτικής της Περιφέρειας για τα επόμενα χρόνια με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ο κ. Αρναουτάκης τόνισε πως οι αλληπάλληλες κρίσεις των τελευταίων χρόνων έχουν διογκώσει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και ανέφερε επιγραμματικά τις δράσεις αξιοποίησης των ευρωπαϊκών και εθνικών πόρων με στόχο την ανατροπή της παγιωμένης κατάστασης και τη βελτίωση τη ζωή των συνανθρώπων που βρίσκονται σε μεγαλύτερη αδυναμία. Κλείνοντας, ο κ.

Αρναουτάκης συνεχάρη τα στελέχη της Περιφέρειας για τη διοργάνωση του συνεδρίου και το σύνολο των εισηγητών για τη συμβολή τους στην ενίσχυση του κοινωνικού δείκτη προστασίας.

Φωτογραφία 2 Σταύρος Αρναουτάκης, Περιφερειάρχης Κρήτης

Πριν την έναρξη του 1^{ου} κυρίου μέρους του συνεδρίου, η κα Βλασάκη ευχαρίστησε από την πλευρά της τον Περιφερειάρχη Κρήτης για τη συμβολή του και παρουσίασε σύντομα το θεσμικό ρόλο και το έργο του Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης.

Φωτογραφία 3 Κατερίνα Βλασάκη, Προϊσταμένη Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Κρήτης

2. 1^ο Μέρος: «Πολιτικές αντιμετώπισης της φτώχειας & της αποστέρησης. Η διεθνής εμπειρία»

Το 1^ο μέρος του συνεδρίου συντόνισε ο κ. Χρίστος Παπαθεοδώρου, Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής, Αντιπρύτανης Οικονομικών, Προγραμματισμού & Ανάπτυξης.

Η πρώτη εισήγηση έγινε από τον κ. **Bent Greve**, Καθηγητή Κοινωνικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Roskilde της Δανίας, με τίτλο «**Πώς αντιμετωπίζεται η φτώχεια και η ανισότητα. Η εμπειρία του Σκανδιναβικού Κράτους Πρόνοιας**».

Φωτογραφία 4 Bent Greve

Το θέμα της παρουσίασης του κ. Greve στρέφεται γύρω από το ποιοί είναι οι ποικίλοι τρόποι που μπορούν ταυτόχρονα να βοηθήσουν και να συμβάλλουν στην πάταξη ή έστω ελάττωση του φαινομένου της φτώχειας και των κοινωνικών ανισοτήτων σε όποιον βαθμό κι αν αυτοί συναντώνται. Στην παρουσίαση αναδεικνύονται οι κύριοι παράγοντες που συμβάλλουν στην ευτυχία και ευημερία των πολιτών βόρειων κρατών, χωρίς να παραλείπει και τις ενδεχόμενες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Ανάμεσα στα top 10 κράτη με τους ευτυχέστερους πολίτες βρίσκονται οι χώρες που έχουν υιοθετήσει ένα σύστημα κρατικής πρόνοιας. Αυτό διότι εφαρμόζονται πολιτικές και στρατηγικές που «επιτρέπουν» τους πολίτες τους να ζουν με μια σχετική άνεση για την καθημερινή ζωή που κάνουν, λόγω μιας οικονομικής ευημερίας μάλιστα τους επιτρέπεται να ζουν και να κάνουν τη ζωή που θέλουν, επιθυμούν και τους γεμίζει. Στην περίπτωση που μείνουν άνεργοι δεν υπάρχει το άγχος ή το στρες να βρουν απευθείας δουλειά λόγω των προνομίων που προσφέρονται από το κράτος και της ευκολίας του να έχει κάποιος πρόσβαση σε αυτά. Η παρουσίαση τονίζει τη σημασία της καθολικότητας των νόμων για την ισχύ τους και σε λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και το δικαίωμα των πολιτών να έχουν πρόσβαση σε προνόμια - benefits και κρατικές υπηρεσίες που προσφέρονται. Το ίδιο μπορεί κάποιος να πει και για το γενικό πλάνο που ακολουθείται όσον αφορά τις κρατικές

χρηματοδοτήσεις. Σημαντικό είναι επίσης και το γεγονός ότι γίνονται πολλές προσπάθειες για να απαλλαγεί ο ατομικός βίος και κοινωνία από την εξάρτηση από την αγορά και την αγορά. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται ότι οι πολίτες δεν είναι αποκλεισμένοι από τις βασικές ανάγκες τους, όπως η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία και η σύνταξη, λόγω των όποιων οικονομικών περιορισμών. Υψηλό βρίσκεται επίσης το ποσοστό συμμετοχής στην αγορά εργασίας, καθώς και στη σημασία του ρόλου που διαδραματίζει η ίδια η ισότητα, τόσο οικονομικό επίπεδο όσο και σε θέματα φύλου. Αναφέρεται χαρακτηριστικά πως ο κίνδυνος στην Ελλάδα των νοικοκυριών να βρεθούν κάτω ή στα όρια της φτώχειας φτάνει στο 25%, ποσοστό που κατατάσσει τη χώρα 3η στη σειρά, με το αντίστοιχο ποσοστό της Δανίας να φτάνει μόνο το 15%. Ο κ. Greve επεσήμανε πως είναι θετικό που στην Περιφέρεια Κρήτης υπάρχει Κοινωνικό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης που μεριμνά για τέτοια φλέγοντα ζητήματα.

Η παρουσίαση εξετάζει επίσης την συνολική ανάπτυξη αυτών των κρατών, υποδεικνύοντας ότι ακόμη κι αν δεν υπάρχουν ενδείξεις μιας πολιτικής μακροχρόνιας «λιτότητας» ως προς τις δαπάνες του κράτους πρόνοιας, υπάρχουν πιθανές μεταβολές ως προς το τι θα ωφελήσει την κάθε χώρα να ακολουθήσει, αναλόγως και το ποιες είναι οι ανάγκες της. Ωστόσο, παρουσιάζονται μειώσεις στα "replacements rates", δηλαδή εκείνου του ποσοστού, που με βάση τον ετήσιο μισθό, μπαίνει στην άκρη, δηλαδή «επιστρέφει» αργότερα ως η σύνταξη που θα λάβει ο πολίτης, αλλά και μείωση στους φόρους. Επισημαίνεται επίσης και η μετάβαση προς κράτη πρόνοιας που επικεντρώνονται περισσότερο στις υπηρεσίες που προσφέρονται και όχι τόσο στη γενναιοδωρία ως προς την πληθώρα των προνομίων. Έγινε αναφορά επίσης και στους κινδύνους που εγκυμονεί ένα τέτοιο σύστημα, με έναν από αυτούς να αποτελεί την τάση προς τον προνοιακό σωβινισμό.

Στη συνέχεια αναλύεται η περίπτωση της Δανίας, εστιάζοντας σε ομάδες με υψηλό δείκτη κινδύνου φτώχειας, όπως οι νέοι που δεν μπορούν να ενταχθούν τόσο εύκολα στην αγορά εργασίας. Το συνταξιοδοτικό σύστημα επίσης αναγνωρίζεται ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που βοηθάν στην προστασία των ηλικιωμένων, ενώ ταυτόχρονα γίνονται διαρκώς συζητήσεις γύρω από το ποια προνόμια προσφέρονται και του ποσοστού εργασίας ή ανεργίας που επικρατεί τα οποία αντιπαραβάλλονται με το ρίσκο του να βρεθεί κάποιος κάτω από το όριο της φτώχειας.

Πιο συγκεκριμένα, εξετάζεται ο ρόλος του κράτους πρόνοιας, τονίζοντας τη σημασία της εύρυθμης λειτουργίας του στην αναχαίτιση ή έστω μείωση των συνεπειών των ποικίλων δραστηριοτήτων της χρηματοοικονομικής αγοράς και των αναπότρεπτων πολλές φορές αποτυχιών της. Το κράτος πρόνοιας θεωρείται αρχικά το μέσο για τη διασφάλιση επιλογών για

όλους ή έστω επιλογών που θα καλύπτουν όσο γίνεται περισσότερο κόσμο, την αναδιανομή των πόρων και την παροχή αγαθών αξίας για τους πολίτες «merit goods», πχ. σύστημα υγείας, δωρεάν εκπαίδευση, στέγαση κτλ. Επίσης, δίνεται έμφαση στη σημασία ύπαρξης ενός κράτους πρόνοιας για την επίτευξη ίσων ευκαιριών για όλους, της ευημερίας, της ισότητας των φύλων, την εργασιακή απασχόληση, την εκπαίδευση, το εισόδημα και την εμπιστοσύνη. Εμπιστοσύνη εδώ εννοείται αυτή που νιώθει ο πολίτης απέναντι στο κράτος και τους κρατικούς μηχανισμούς, στην εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας κ.α.

Από την παρουσίαση δεν παραλείπεται η σημασία της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ενσωμάτωσης και ένταξης στα κράτη πρόνοιας. Παρουσιάζονται λοιπόν συνοπτικά κάποιες μέθοδοι προκειμένου να αντιμετωπιστούν όσο καλύτερα γίνεται τα φαινόμενα φτώχειας, αποστέρησης και κοινωνικού αποκλεισμού. Μερικές από αυτές περιλαμβάνουν τη διασφάλιση και πρόσβαση στην δια βίου εκπαίδευση και την παιδεία για όσους περισσότερους γίνεται, μισθούς που ανταποκρίνονται ρεαλιστικά στις συνθήκες και απαιτήσεις που επικρατούν δηλαδή χωρίς να οδηγούν τους πολίτες στα όρια της φτώχειας. Αυτό γίνεται με την εφαρμογή ενεργών πολιτικών για την αγορά εργασίας, την αναδιανομή πόρων μέσω του φορολογικού συστήματος και την εστίαση στην πρόληψη για την αποφυγή της μακροχρόνιας φτώχειας. Τονίζεται επίσης η σημασία της μείωσης της μοναξιάς μεταξύ νέων και ηλικιωμένων ατόμων.

Καταληκτικά, στην παρουσίαση συμπεραίνεται ότι η αντιμετώπιση της φτώχειας και της ανισότητας απαιτεί ένα συνδυασμό πολιτικών που προάγουν την ισότητα, την οικονομική ανάπτυξη, την πρόσβαση σε υπηρεσίες, κοινωνικά αγαθά και την επίτευξη κοινωνικής συνοχής. Επίσης, τονίζεται η ανάγκη για διαρκή επιστημονική έρευνα και αξιολόγηση των πολιτικών και των προγραμμάτων που υιοθετούνται ανά τακτά διαστήματα, προκειμένου να βελτιώνονται και να προσαρμόζονται στις εκάστοτε ανάγκες της κοινωνίας.

Η επόμενη εισήγηση πραγματοποιήθηκε από τον κ. **Jordi Bosch Meda**, Αναπληρωτή Διευθυντή Αστικού Περιβάλλοντος και Αποκατάστασης της Γραμματείας Στέγασης της Κυβέρνησης της Καταλονίας, με θέμα «**Έρευνα και πολιτικές για τον στεγαστικό αποκλεισμό στην μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης**».

Φωτογραφία 5 Jordi Bosch

Η εισήγηση χωρίζεται σε τρεις κύριες ενότητες. Η πρώτη αφορά το ρόλο των Κοινωνικών Παρατηρητηρίων και πιο συγκεκριμένα των παρατηρητηρίων που σχετίζονται με τη στέγαση. Η δεύτερη αφορά το Μητροπολιτικό Παρατηρητήριο Στέγασης της Βαρκελώνης, πώς λειτουργεί και ποιο είναι το έργο του, και η τελευταία είναι μια συνοπτική αναφορά ως προς τον στεγαστικό αποκλεισμό που βιώνει ένα σημαντικό ποσοστό των κατοίκων στην ευρύτερη Μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης.

Σύμφωνα με τον κ. Bosch, ο βασικός στόχος των Κοινωνικών Παρατηρητηρίων είναι να παρέχουν γνώση σε όλους ή τουλάχιστον σε όσους περισσότερο έχουν την πρόσβαση και τη δυνατότητα. Υπάρχει αυξανόμενος αριθμός αντίστοιχων Παρατηρητηρίων που έχουν κάνει την εμφάνισή τους σε όλη την Ευρώπη, των οποίων ο κύριος στόχος είναι να διευκολύνουν την ανάπτυξη καλύτερων και πιο αποτελεσματικών πολιτικών ως προς τη στέγαση σε ορισμένα ή και όλα τα στάδια της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων, πάντα μέσω μιας επιστημονικής προσέγγισης βασισμένης σε αποδείξεις και στατιστικά στοιχεία. Οι δραστηριότητες των Παρατηρητηρίων περιλαμβάνουν βελτίωση των ήδη υπάρχουσών και διαθέσιμων πληροφοριών, την προώθηση της ανάλυσης, της έρευνας και της ευρύτερης γνώσης πάνω για τον σχεδιασμό νέων και μη πολιτικών, και ενθαρρύνοντας τον διάλογο για θέματα στέγασης.

Πάντα υπάρχει χώρος να βελτιωθεί οποιοδήποτε οργανισμός και σύστημα, καθώς τίποτα δεν είναι τέλειο. Η εξέλιξη και η βελτίωση των δομών και υποδομών των Παρατηρητηρίων εξαρτάται και από το στάδιο εξέλιξης των ίδιων και της «ωριμότητας» του πολιτικού συστήματος της χώρας.

Στη συνέχεια ο ομιλητής αναφέρεται στο "International Social Housing Festival Barcelona 2023" που πραγματοποιήθηκε στη Βαρκελώνη την τρέχουσα χρονιά (2023). Εκεί έλαβε μέρος μια συνάντηση των ποικίλων Ευρωπαϊκών Παρατηρητηρίων, με 11 παρουσιάσεις από 11

Παρατηρητήρια που επικεντρώθηκαν αποκλειστικά στα θέματα στέγασης και των κατοικιών. Το κύριο θέμα ήταν η προσιτότητα, δηλαδή ο βαθμός που μπορεί κάποιος να ανταπεξέλθει και οικονομικά να υποστηρίξει ένα σπίτι και πώς να την αντιμετωπίσουμε, με δείκτες στον τομέα της ζήτησης – αγοράς - ενοικίασης κατοικίας, αλλά και στο πλαίσιο της πληθωριστικής πίεσης λόγω των υπαρχόντων συνθηκών κλπ.

Όσον αφορά τα Παρατηρητήρια, υπάρχει ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον σε όλη την Ευρώπη, τόσο σε περιφερειακό επίπεδο όσο και σε εθνικό για περαιτέρω έρευνα πάνω στον τομέα της στέγασης. Πολλά από αυτά βρίσκονται σε μια γκρίζα ζώνη, δηλαδή μεταξύ της πανεπιστημιακής κοινότητας και του δημοσίου τομέα και αυτό δεν είναι αμελητέο. Τα Παρατηρητήρια αποτελούν ακόμη έναν νέο και απροσδιόριστο χώρο και θέτουν συγκεκριμένους στόχους, όπως και χρειάζονται τα απαραίτητα κονδύλια να τους υποστηρίξουν. Ενθαρρύνονται διαρκώς συνεργασίες και μηχανισμοί σύμπραξης και από τις δύο πλευρές, μεταξύ των Παρατηρητηρίων και της Πανεπιστημιακής κοινότητας.

Προχωρώντας με την παρουσίαση, τίθεται η ερώτηση: Τι είναι το "Housing Europe Observatory"; Ξεκίνησε το έργο του πριν από περίπου 25 χρόνια και πρόκειται για μια μη κυβερνητική οργάνωση. Ο κύριος στόχος του Παρατηρητηρίου είναι να εντοπίσει μέσω ερευνών τις ποικίλες ανάγκες που επικρατούν και να αναλύσει τις βασικές τάσεις στον τομέα της στέγασης και της κοινωνικής στέγασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, και έτσι να υποστηρίξει το έργο και την πολιτική του Housing Europe παρέχοντας πιθανές στρατηγικές και τεκμηριωμένες αναλύσεις.

Επίσης, έγινε αναφορά στο Παρατηρητήριο του Λουξεμβούργου και του Δουβλίνου. Το Παρατηρητήριο στο Δουβλίνο είναι σχετικά νέο και έχει πολύ ενδιαφέρον όσον αφορά τον συντονισμό των δεδομένων από την κυβέρνηση πάνω στον τομέα της κατοικίας και της στέγασης και έχει επίσης ένα εξαιρετικό εργαλείο χαρτογράφησης για την ανάλυση της εξέλιξης της αγοράς και των τάσεων που επικρατούν στο Δουβλίνο.

Στο δεύτερο μέρος της εισήγησης, ο κ. Bosch ανέλυσε το θεσμικό πλαίσιο κάτω από το οποίο δραστηριοποιείται το Μητροπολιτικό Παρατηρητήριο Στέγασης της Βαρκελώνης, το οποίο όπως ανέφερε είναι αρκετά πολύπλοκο. Το συγκεκριμένο Παρατηρητήριο ιδρύθηκε με τη σύμπραξη 4 δημοσίων φορέων. Αυτό σημαίνει, πως υπάρχουν διαφορετικά κόμματα που συνήθως βρίσκονται στην εξουσία. Το Παρατηρητήριο επίσης συνεργάζεται και απευθύνεται σε ποικίλες επιτροπές αλλά και με σημαντικά μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας που ειδικεύονται πάνω σε θέματα που σχετίζονται με τον τομέα της στέγασης, αλλά και με ιδιωτικούς αντίστοιχους φορείς.

Βλέπουμε δηλαδή ότι έχουμε πολλούς ανθρώπους που παρέχουν σημαντικές πληροφορίες και γνώση, σχεδιάζουν το ετήσιο ερευνητικό έργο και άλλα πολλά, όπως και επίσης βοηθούν στην οργάνωση των δεδομένων και του επιμερισμού της εργασίας μεταξύ όλων των δημόσιων διοικήσεων και υπαλλήλων.

Οι κύριοι στόχοι είναι: να συμβάλλουν στην ανάπτυξη πιο αποτελεσματικών και αποδοτικών πολιτικών πάνω σε θέματα στέγασης στη μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης μέσω της ενδεδειγμένης εξέτασης και αξιολόγησης των αναγκών που υπάρχουν και των πολιτικών που επικρατούν και υλοποιούνται. Επίσης, να εκπονήσουν εμπειριστάωμένες αναλύσεις των βάσεων δεδομένων και των μελετών που σχετίζονται με την στέγαση και να ομαδοποιήσουν και οργανώσουν όλα τα διαθέσιμα εκείνα δεδομένα με απώτερο στόχο τη βελτίωση των υπάρχοντων δεδομένων λόγω μιας ασύμμετρης ανακατανομής που έχει γίνει, των επιπέδων ανάλυσης και του πώς θα υποδιαιρούνται. Επίσης, να καλύψουν το υπάρχον κενό δεδομένων, μέσω νέων ερευνητικών έργων. Τέλος, να παρέχουν πληροφορίες στο ευρύτερο κοινό, στα μέσα ενημέρωσης και στους ερευνητές και να διαμοιράζονται τα αποτελέσματα και τις γνώσεις αυτές με τις κυβερνήσεις και τους φορείς που εμπλέκονται.

Πράγματι, τώρα το ζητούμενο είναι να αξιοποιήσουμε τα δεδομένα αυτά σωστά και να επικεντρωθούμε στην ποιότητα της έρευνας και των αντίστοιχων δεδομένων που συλλέγονται. Για παράδειγμα, η συλλογή δεδομένων από κτηματομεσίτες, αλλά και η τεχνητή νοημοσύνη στο στάδιο που βρίσκεται, μπορεί να αποτελέσουν αποτελεσματικό εργαλείο για τη συλλογή δεδομένων. Επίσης βοηθούν και επικείμενες συνεργασίες με την ακαδημαϊκή κοινότητα, τα πανεπιστήμια επίσης, καθώς διαθέτουν και κάποια κονδύλια για να κάνουν έρευνες, και τέλος μέσω του δημόσιου τομέα.

Σύμφωνα με τον κ. Bosch, κατόπιν πρέπει να αποφασίσουμε ποιοι είναι οι καλύτεροι δείκτες με τους οποίους θα επιλέξουμε να εργαστούμε. Είναι πάρα πολύ σημαντικό να αποφασίσουμε για τους δείκτες, διότι πρέπει να είναι αρκετά καλοί έτσι ώστε να διαρκέσουν για πολλά χρόνια. Με το να διατηρούμε τον ίδιο δείκτη με την πάροδο του χρόνου, μπορούμε και αξιολογούμε την εξέλιξη του προβλήματος πολύ καλύτερα.

Οι τομείς έρευνας του O-HB μπορούν να ομαδοποιηθούν σε έξι ευρείες κατηγορίες:

- Πληθυσμός και νοικοκυριά
- Αγορά ακινήτων
- Προβλήματα ως προς την «προσιτότητα» στο στεγαστικό τομέα
- Πολιτικές που ισχύουν στο στεγαστικό τομέα
- Αποθέματα σε κατοικίες

- Αποκατάσταση κατοικιών

Οι παραπάνω τομείς έρευνας συνοψίζουν τον "χάρτη γαλαξιών" του O-HB (O-HB Galaxy). Ο «γαλαξίας» αυτός συνοψίζει την έρευνα του O-HB από το 2017 έως και το 2021, λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερθείσες έξι κατηγορίες.

Οι έρευνες του O-HB παρουσιάζονται κυρίως ως αναφορές που αναδημοσιεύονται σε διαδικτυακή μορφή, όπως με δυναμική ανάλυση των κατοικιών, με δια-δραστικούς χάρτες κ.λπ. Αυτές οφείλουν να είναι φιλικές προς τον χρήστη, καθώς η δια-δραστική διασύνδεση δεδομένων αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του μέλλοντος και καλό θα ήταν να είναι φιλική προς τις νεότερες γενιές.

Στη συνέχεια, ο κ. Bosch ανέλυσε τι κάνουν στο δικό τους παρατηρητήριο. Διοργανώνουν κάθε χρόνο το ετήσιο συνέδριο OHB στη Βαρκελώνη και συμμετέχουν σε ευρωπαϊκές συνδιαλέξεις όπως το ετήσιο Συμβούλιο της ENHR.

Ομάδα εμπειρογνώμων, που αποτελείται από περίπου 6 με 7 άτομα έχει αναλύσει πώς «διαιρείται» η γη. Οι μεγάλοι ιδιοκτήτες ακινήτων της Βαρκελώνης αντιπροσωπεύουν περίπου το 6% των φορολογούμενων και κατέχουν το 15% του αποθέματος σε ακίνητα. Αυτό είναι σημαντικό, διότι τα τελευταία 8 με 10 χρόνια, η νομοθετική πρωτοβουλία για την υποστήριξη ανθρώπων με προβλήματα προσιτότητας στη στέγαση, βασίζεται κυρίως στη νομική προσέγγιση επί του προβλήματος, αυξάνοντας έτσι την κοινωνική ευθύνη των μεγάλων ιδιοκτητών, μεγάλων εταιρειών που κατέχουν 5-10 ή περισσότερα ακίνητα στην περιοχή. Αυτό είναι σημαντικό, διότι χρειάζεται να αξιολογηθεί ποια θα είναι η επίδραση αυτών των μέτρων μακροπρόθεσμα.

Έχουν επίσης αναλύσει την ενεργειακή απόδοση του συνόλου του αποθέματος σε ακίνητα στην πόλη της Βαρκελώνης, προκειμένου να παρέχουν πληροφορίες στο δημοτικό συμβούλιο για να προβούν μετέπειτα σε αίτηση για κονδύλια επόμενης γενιάς από το μεγάλο χρηματοδοτικό σύστημα της ΕΕ.

Το O-HB έχει πρόσφατα δημιουργήσει μια βάση δεδομένων με περίπου 200 τέτοιες πιθανές μεταβλητές, λαμβάνοντας υπόψιν ενεργητικά και κοινωνικό-οικονομικά χαρακτηριστικά των οικιστικών οικοπέδων της πόλης της Βαρκελώνης. Περιλαμβάνει επίσης δεδομένα σχετικά με τη δυνατότητά τους να βελτιώσουν την ενεργειακή τους απόδοση μέσω διάφορων ενεργειακών ανακαινίσεων. Έτσι, η κατανάλωση ενέργειας θα βελτιωθεί, και από άποψη κέρδους και από άποψη βοήθειας σε αυτούς με χαμηλά εισοδήματα, για να καλύψουν όσο γίνεται περισσότερο τις ανάγκες τους.

Τέλος, το πιο πρόσφατο και πιο αμφιλεγόμενο έργο που ανέλαβε το Παρατηρητήριο ήταν να αξιολογήσει την επίπτωση του μηχανισμού ελέγχου ως προς τις τιμές των ενοικίων που εφαρμόστηκαν στην Καταλονία από τον Σεπτέμβριο του 2020 έως και τον Απρίλιο του 2022. Με το να υπάρχει έλεγχος στις τιμές των ενοικίων και με τη μείωση των τιμών στις ενοικιάσεις γενικότερα, υπάρχει μια βελτίωση και παρατηρούμε ότι σταθεροποιούνται με τον χρόνο αυτές οι τιμές ή υπάρχει μονάχα μια μικρή αύξηση. Είναι λοιπόν ζωτικής σημασίας να υπάρχουν τέτοιοι μηχανισμοί, διότι χωρίς αυτούς, πολλοί ενοικιαστές αυξάνουν το ενοίκιό τους πάνω από το νόμιμο επιτρεπτό όριο.

Το τελευταίο μέρος της εισήγησης είχε τίτλο «Στεγαστικός αποκλεισμός στη Μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης». Η Ελλάδα και η Ισπανία είναι αρκετά παρόμοιες όσον αφορά τα θέματα στέγασης και κατοικίας και έχουν από τα πιο «αδύναμα» συστήματα και μηχανισμούς. Το άκραιο και χωρίς περιορισμό φιλελεύθερο σύστημα στέγασης συνέβαλαν στην ισπανική «φούσκα» που δημιούργησε ο κλάδος των ακινήτων.

Θα μπορούσε να γίνει εδώ ένας διάλογος, αναφέρει ο ομιλητής, για τη σημασία της εμπιστοσύνης προς την κυβέρνηση και το δημόσιο τομέα από τους πολίτες, αλλά και μεταξύ των ίδιων των ανθρώπων, κάτι που όμως πρέπει να χτιστεί.

Ο ομιλητής προχωράει στην εξήγηση των φάσεων της κρίσης στο στεγαστικό. Συνοπτικά, από το 2000-2007 ήταν η φάση του «Φούσκας», στη συνέχεια ακολούθησε η φάση της κρίσης «Υποθήκης» από το 2008-2013, έπειτα η φάση της «Ενοικίασης» από το 2014-2019 και τέλος η φάση της «Covid» κρίσης από το 2020-2022. Η κρίση στην ενοικίαση εξακολουθεί να υφίσταται και εξακολουθεί να είναι ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα μέχρι και σήμερα. Από τις αρχές του 21ου αιώνα, παρατηρείται μια σημαντική και συνεχής αύξηση του ποσοστού νοικοκυριών που ενοικιάζουν το σπίτι τους τόσο στην Καταλονία ως σύνολο όσο και στη μητροπολιτική περιοχή και στην πόλη της Βαρκελώνης.

Η ένταση αυτού του θέματος με την ενοικίαση μας κάνει να σκεφτούμε ότι η ενοικίαση δεν γίνεται πλέον απλώς αντιληπτή ως μια μορφή προσωρινής λύσης που συνδέεται άμεσα με νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος, αλλά καθιερώνεται ως μια μορφή ενοικίασης πολύ πιο περίπλοκη και με διαφορετικούς όρους από ότι ίσχυαν παλιότερα. Με το «βάρος του κόστους» μιας κατοικίας εννοούμε το ποσοστό που αντιπροσωπεύει το σύνολο των δαπανών που χρειάζεται ένα νοικοκυριό (χωρίς επιδοτήσεις κατοικίας ή ενοικίου) στο συνολικό διαθέσιμο εισόδημα που έχει αυτό. Στην Ισπανία, το ποσοστό αυτό υπερβαίνει το 30% του οικογενειακού εισοδήματος και στη Βαρκελώνη, στη μητροπολιτική περιοχή, αυτό έχει φτάσει να υπερβαίνει το 40%. Τα πιο πρόσφατα δεδομένα το κατατάσσουν στο 42%. Αυτό είναι ένα τεράστιο ποσοστό, λαμβάνοντας υπόψη και τον αριθμό των αιτήσεων για επιδόματα ενοικίου, οι οποίες

αυξάνονται με γρήγορους ρυθμούς χρόνο με το χρόνο. Υπάρχει μια τεράστια κρίση προσιτότητας όπως καταλαβαίνουμε.

Ορισμένοι παράγοντες μπορεί να οφείλονται στον τουρισμό, την βραχυχρόνια ενοικίαση, τους ταξιδιώτες-νομάδες κτλ. Η νέα αυτή τάση επηρεάζει κυρίως τους ενοικιαστές και τους νέους στην αγορά κατοικιών, δηλαδή τους μετανάστες και τους νέους ανθρώπους.

Αυτό παρατηρείται και από το ποσοστό των εξώσεων που γίνονται, ειδικά σε κεντρικές γειτονιές της μητροπολιτικής περιοχής της Βαρκελώνης και τώρα μάλιστα έχει πάρει κι άλλες διαστάσεις, πιάνονται και περιοχές που θεωρούνταν περιφερειακές πριν από λίγα χρόνια. Βλέπουμε την ύπαρξη μιας αυξανόμενης κοινωνικοοικονομικής ανισότητας μεταξύ των ιδιοκτητών και των ενοικιαστών και των ιδιοκτητών με υψηλές πληρωμές σε στεγαστικά δάνεια.

Συνολικά, η παρουσίαση τονίζει τον πολύ σημαντικό ρόλο των Κοινωνικών Παρατηρητηρίων Στέγασης, την ενημέρωση των πολιτικών όσον αφορά το σύστημα αγοράς – ενοικίασης κτλ. των ακινήτων, το έργο που επιτελεί το Μητροπολιτικό Παρατηρητήριο Στέγασης της Βαρκελώνης και τις προκλήσεις που επιφέρει ο στεγαστικός αποκλεισμός στη μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης.

Ακολούθησε η εισήγηση της Ομότιμης Καθηγήτριας Κοινωνικής Πολιτικής, του τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, κας **Μαρίας Πετμεζίδου**, με τίτλο «**Ενεργειακή φτώχεια, φτώχεια μετακίνησης και 'δίκαιη μετάβαση'**».

Φωτογραφία 6 Μαρία Πετμεζίδου

Η παρουσίαση της κας Πετμεζίδου αποτελούνταν από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος ανέλυσε τους ορισμούς της Ενεργειακής φτώχειας (και της φτώχειας μετακίνησης) ως διακριτή μορφή φτώχειας και τους Δείκτες μέτρησής της. Στο δεύτερο μέρος παρουσίασε μία συγκριτική αποτύπωση του φαινομένου στις χώρες της Ε.Ε. ανά εισοδηματική κατηγορία, οικογενειακή κατάσταση/φύλο και τόπο κατοικίας και τέλος παρουσίασε παρατηρήσεις σχετικά με την πολιτική σε Ευρωπαϊκό επίπεδο για την Ενεργειακή φτώχεια και μια δίκαιη μετάβαση, ώστε να μην δημιουργηθούν ανισότητες.

Η τελευταία εισήγηση του 1^{ου} μέρους είχε τίτλο «Η διαχείριση των κοινωνικών ανισοτήτων στη νέα στεγαστική πολιτική της ΕΕ» και πραγματοποιήθηκε από τον Ομότιμο Καθηγητή Κοινωνικής Γεωγραφίας του Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, κ. Θωμά Μαλούτα.

Φωτογραφία 7 Θωμάς Μαλούτας

Ο κ. Μαλούτας παρουσίασε τις στεγαστικές ανισότητες στην Ευρώπη και την Ελλάδα πιο συγκεκριμένα, ενώ έδωσε και το πνεύμα των νέων κατευθύνσεων της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην εισήγησή του ο κ. Μαλούτας παρουσίασε την εξέλιξη των εισοδημάτων σε σχέση με την αύξηση των δαπανών στέγασης, εντοπίζοντας με αυτόν τον τρόπο το διεθνές πρόβλημα των κοινωνικών ανισοτήτων στο ζήτημα της στέγασης, το οποίο έχει προέλθει από την εμπορευματοποίηση και την χρηματιστικοποίηση του τομέα των κατοικιών. Μερικά από τα ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν αφορούσαν το ότι μεταξύ των χωρών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης: α) το υψηλότερο ποσοστό των υπερχρεωμένων νοικοκυριών από το κόστος στέγασης, ιδίως των νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα, β) το υψηλότερο ποσοστό των νοικοκυριών με καθυστερήσεις πληρωμών στεγαστικών δανείων, απλήρωτους λογαριασμούς κ.λπ, γ) το υψηλότερο ποσοστό υπερχρεωμένων νοικοκυριών που αφορούν ενοικιαστές, δ) η Ελλάδα έχει το χαμηλότερο

δείκτη δαπανών στέγασης (κόστος στέγασης, λογαριασμοί κοινής ωφελείας κ.λπ.) και ε) το χαμηλότερο δείκτη κόστους παραγωγής/ανακαίνισης για νέα κτίρια. Στη συνέχεια ο κ. Μαλούτας επεσήμανε την ανάγκη για νέες στεγαστικές πολιτικές στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας τις Ευρωπαϊκές πολιτικές.

Μετά το πέρας των εισηγήσεων, ακολούθησε διαλογική συζήτηση με ερωτήσεις-τοποθετήσεις του κοινού.

3. 2^ο Μέρος: «Διερεύνηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας & της αποστέρησης στην Περιφέρεια Κρήτης. Το έργο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης»

Το 2^ο μέρος του συνεδρίου συντόνισε ο κ. Νικόλαος Παπαδάκης, Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, Διευθυντής του Κέντρου Πολιτικής Έρευνας & Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ), του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Η πρώτη εισήγηση έγινε από τον κ. **Χρίστο Παπαθεοδώρου**, Καθηγητή Κοινωνικής Πολιτικής, Αντιπρύτανη Οικονομικών, Προγραμματισμού & Ανάπτυξης, του Παντείου Πανεπιστημίου, επιστημονικά υπεύθυνου του 1^{ου} Ερευνητικού Άξονα Ομάδας Πανεπιστημίου Κρήτης, με τίτλο **«Ανισότητες και συνθήκες διαβίωσης στην Περιφέρεια Κρήτης: συγκρίσεις και τάσεις»**.

Φωτογραφία 8 Χρίστος Παπαθεοδώρου

Ο κ. Παπαθεοδώρου στην εισήγησή του επικεντρώθηκε στα αποτελέσματα που βγήκαν στον 1^ο ερευνητικό άξονα του Παρατηρητηρίου. Διαχρονικά, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Περιφέρειας Κρήτης υπολείπεται του αντίστοιχου της Επικράτειας. Στην καθοδική φάση της ελληνικής οικονομίας η απόσταση της Κρήτης από την Επικράτεια διευρύνεται. Το 2020, η Κρήτη υπολείπεται κατά 25 ποσοστιαίες μονάδες από τα επίπεδα του 2000 και κατά 47 ποσοστιαίες μονάδες από τα επίπεδα του 2008. Υπάρχουν έντονες διαφοροποιήσεις ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ των Περιφερειακών Ενότητων της Κρήτης. Οι περιφερειακές ενότητες Ηρακλείου και Χανίων παρουσιάζουν τις μικρότερες αποκλίσεις από τις αντίστοιχες διακυμάνσεις της Επικράτειας, με το Ρέθυμνο και το Λασιθί να αποκλίνουν. Ο κλάδος που φαίνεται ότι διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο στους ρυθμούς επίδοσης μετά το 2009, είναι εκείνος του Αγροτικού τομέα.

Το Ηράκλειο εμφανίζει αρκετά έντονες διακυμάνσεις στον αγροτικό κλάδο, με την σχετική του αξία να μειώνεται. Σημαντικές απότομες μειώσεις εμφανίζονται στο κλάδο που αφορά εξειδικευμένες υπηρεσίες ενώ, ο κλάδος των κατασκευών εκτιμάται να φθίνει επίσης. Αντίστοιχα, οι κλάδοι των υπηρεσιών παρουσιάζουν μια σχετική σταθερή ποσοστιαία συμβολή. Ουσιαστική μεταβολή εμφανίζεται στη μεταποίηση όπου ο κλάδος φαίνεται να αυξάνει το μερίδιό του.

Τα Χανιά εμφανίζουν μειώσεις στους κλάδους των κατασκευών και στις αγροτικές δραστηριότητες. Το εμπόριο και οι τουριστικές υπηρεσίες έχουν καλύτερες επιδόσεις ενώ καταγράφεται – όπως και για το Ηράκλειο – απότομη μείωση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Το Ρέθυμνο χαρακτηρίζεται από σημαντική μείωση στην παραγόμενη αξία του Αγροτικού τομέα. Οι υπόλοιποι κλάδοι διέπονται από σχετική σταθερότητα, αλλά το επίπεδο της αξίας διατηρείται χαμηλό σχεδόν καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αυτής. Η καλύτερη επίδοση εμφανίζεται στις Κατασκευές.

Το Λασιθί παρουσιάζει μια σημαντική, σχετική βελτίωση στην αξία του Αγροτικού τομέα και μια ηπιότερη στις δραστηριότητες που αφορούν το Εμπόριο. Από την άλλη μεριά, εξαιρετικά δυσμενής εκτιμάται η καταγεγραμμένη αξία του κλάδου των Κατασκευών.

Αναδεικνύεται ότι ο αγροτικό τομέας είναι ένας τομέας που πρέπει να ενισχυθεί και να μην υποτιμάται σε σχέση με τον τουριστικό για την ανάπτυξη μίας περιοχής. Από το 2012 το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Κρήτη είναι πολύ χαμηλότερο από αυτό για το σύνολο της χώρας που επίσης κυμαίνεται σε εξαιρετικά πιο χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το αντίστοιχο μέσο για το σύνολο της ΕΕ-27. Επιπρόσθετα μεταξύ 2019-2020 καταγράφεται μία σημαντική μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε Κρήτη και Ελλάδα που προφανώς οφείλεται στις επιπτώσεις τις πανδημίας, σε

αντίθεση με την ΕΕ-27 που δεν παρουσιάζει κάποια αξιοσημείωτη μεταβολή. Η επίδραση της πανδημίας στο εισόδημα και το ΑΕΠ, τόσο της χώρας όσο και της Κρήτης ήταν ιδιαίτερα δριμύεις σε σχέση με τις περισσότερες χώρες της ΕΕ.

Η Κρήτη καταλαμβάνει την 229η θέση μεταξύ 249 περιφερειών της ΕΕ-27 και την 7η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας όσον αφορά τον δείκτη του ΑΕΠ κατά κεφαλή σε PPS. Το μερίδιο του ΑΕΠ που αντιστοιχεί σε κάθε κάτοικο της Κρήτης συρρικνώνεται έντονα σε σύγκριση με τον μέσο όρο των περιφερειών στην ΕΕ. Το 2009 η Κρήτη βρισκόταν στο 83% του μέσου όρου της ΕΕ-27, ενώ το 2021 μόλις στο 52%.

Ακολούθως, ο κ. Παπαθεοδώρου παρουσίασε στοιχεία για τη ποσοστιαία μεταβολή των συνολικών δαπανών του πληθυσμού και των καταναλωτικών δαπανών των νοικοκυριών στην Επικράτεια και στην Περιφέρεια Κρήτης για την περίοδο 2014-2021 και τους σχετικούς δείκτες.

Η επόμενη εισήγηση πραγματοποιήθηκε από την κα **Δήμητρα Σιατίτσα**, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, Επιστημονική Συνεργάτιδα 3^{ου} Ερευνητικού Άξονα Ομάδας Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης, με τίτλο **«Χαρτογράφηση της πολλαπλής αποστέρησης στην Κρήτη & ο στόχος της χωροκοινωνικής βιωσιμότητας»**.

Φωτογραφία 9 Δήμητρα Σιατίτσα

Η κα Σιατίτσα παρουσίασε τα εργαλεία εντοπισμού και παρακολούθησης θυλάκων φτώχειας και αποστέρησης που αναπτύχθηκαν από τον 3^ο Ερευνητικό Άξονα και περιελάμβαναν: α) Γεωγραφική βάση δεδομένων με δείκτες από ΑΑΔΕ, ΟΑΕΔ, ΗΔΙΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ (90 μεταβλητές), β) Σύνθεση 13 απλών δεικτών χωρικής συγκέντρωσης της φτώχειας, γ) Ομαδοποίηση σε 5 Διαστάσεις αποστέρησης: Εισόδημα, Απασχόληση, Εκπαίδευση, Στέγαση, Φροντίδα, με

χαρτογράφηση της συγκέντρωσης τους, δ) Δείκτης Συνολικής Πολλαπλής Αποστέρησης και ε) Μονάδες Αναλυτικής Απεικόνισης Κρήτης (3 επίπεδα χωρικής ανάλυσης: 786 ΜΑΑΚ, 74 ΤΚ, 25 Δήμοι, ανάλογα με την διαθεσιμότητα των δεδομένων).

Ο στόχος των εργαλείων ήταν να μπορεί να: i) εντοπίζει και ιεραρχεί τις πλέον αποστερημένες περιοχές σε κάθε Περιφερειακή Ενότητα και Δήμο στην υψηλότερη δυνατή ανάλυση, ii) εντοπίζει τις επιμέρους διαστάσεις της αποστέρησης τοπικά, iii) αναδεικνύει τις υφιστάμενες δομές χωρικής ανισότητας (μη-συνοχής). Απώτερος στόχος ήταν να διευκολυνθεί ο Σχεδιασμός της Βιώσιμης Ανάπτυξης, και της ανάγκης διπλής προστασίας ευπαθών «ομάδων» και «περιοχών» (people based – area based) δηλαδή περιοχών εκτεθειμένων σε πολλαπλούς κινδύνους, ενώ μέσω της διασύνδεσης των δεδομένων με το GIS- CRETE να υπάρχει η δυνατότητα υποδοχής νέων δεδομένων και επέκτασης (προοπτική για επέκταση με Δείκτες που σχετίζονται με την Ιδιότητα Πολίτη/Δικαιώματα/Διακρίσεις, Δείκτες Υγείας και Περιβαλλοντικούς Δείκτες). Ακολούθως, η κα Σιατίτσα παρουσίασε συνοπτικά χάρτες, διαγράμματα και δείκτες που παράχθηκαν από τα αποτελέσματα της έρευνας.

Ακολούθως, ο κ. **Γιάννης Ζαϊμάκης**, Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Διευθυντής Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας (ΕΚΑΕΚΕ) του Πανεπιστημίου Κρήτης, Συντονιστής Ομάδας Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης, πραγματοποίησε την εισήγηση με τίτλο «**Μειονεκτούσες κοινότητες στον αγροτικό και αστικό χώρο της Κρήτης. Η πρόκληση της χωρικής δικαιοσύνης**».

Φωτογραφία 10 Γιάννης Ζαϊμάκης

Στην εισήγησή του κ. Ζαϊμάκης επικεντρώθηκε στον εντοπισμό της κοινωνικής γεωγραφίας των ανισοτήτων, τα ιδιαίτερα τους χαρακτηριστικά και την τροφοδότηση ενός διαλόγου για συλλογικές δράσεις και πολιτικές που ενισχύουν τη χωρική δικαιοσύνη, την κοινωνική συνοχή

και τη βιώσιμη ανάπτυξη που αν είναι δυνατόν θα πρέπει να ξεκινάει από τα κάτω. Ο κ. Ζαϊμάκης παρουσίασε τους απώτερους στόχους της έρευνας που ήταν: α) η συμπερίληψη στα ευρήματα της έρευνας των εμπειριών των ίδιων των κοινοτήτων και της αίσθησης της αποστέρησης από τα μέλη των κοινοτήτων, β) η ανάδειξη πτυχών της κοινωνικής ευημερίας που δεν μπορούν να εντοπιστούν στους οικονομικούς δείκτες και γ) η διαμόρφωση κουλτούρας συμμετοχής και κοινοτήτων δράσης με στόχο κοινωνικές αλλαγές.

Εστιάζοντας στην Κρήτη, παρατηρήθηκε ότι στους Δήμους Γόρτυνα, Φαιστού, Βιάννου και Σητείας παρουσιάζονται τα υψηλότερα ποσοστά του δείκτη πολλαπλής αποστέρησης. Πιο συγκεκριμένα, χωρικές ενότητες κοντά σε ορεινές περιοχές, με μεγάλη απόσταση από το αστικό κέντρο, παρουσιάζουν διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης. Σε πρώτο επίπεδο παρατηρούνται απομονωμένοι, αγροκτηνοτροφικοί οικισμοί, με γερασμένο πληθυσμό και σημαντικά προβλήματα. Σε δεύτερο επίπεδο παρατηρούνται παραθαλάσσιοι οικισμοί που εξαρτώνται από τον εποχιακό τουρισμό που δεν τον έχουν αναπτύξει ιδιαίτερα και δεν διαθέτουν τις κατάλληλες υποδομές. Σε τρίτο επίπεδο παρατηρούνται κωμοπόλεις που τείνουν να αστικοποιηθούν που έχουν πολύ καλύτερους δείκτες.

Άλλο σημαντικό σημείο της εισήγησης του κ. Ζαϊμάκη αποτελούσε η ερημοποίηση μικρών οικισμών στην Κρήτη, οικισμοί δηλαδή που στα επόμενα 20-30 χρόνια εκτιμάται ότι δεν θα υπάρχουν, καθώς παρατηρούνται: α) υψηλός αριθμός εγκαταλελειμμένων καλλιεργειών και ιδιωτικών και δημόσιων κτηρίων, β) ανεπάρκειες κοινωνικού εξοπλισμού (υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης, δημόσιων χώρων), γ) προβληματική οδική συγκοινωνία με αστικά κέντρα και στο εσωτερικό των Δήμων και δ) δυσκολίες προσβασιμότητας σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής φροντίδας (υποστελεχωμένες κοινωνικές υπηρεσίες).

Στη συνέχεια, παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα των δεικτών αποστέρησης, της εξέλιξης του αριθμού των ανέργων, μαρτυρίες πληθυσμού κ.α. Παρουσιάστηκε αυξητική τάση των ανέργων σε μια περιορισμένη αγορά εργασίας που παρέχει δυνατότητες απασχόλησης σε χειρωνακτική εργασία με χαμηλούς μισθούς και αύξηση του αριθμού ωφελούμενων του ΕΕΕ & του επιδόματος στέγασης με σημαντική συμμετοχή των αλλοδαπών.

Μέσα από τις μαρτυρίες των κατοίκων επιπλέον αναδείχθηκαν και οι κοινωνικές δυσλειτουργίες:

- Αίσθηση κοινωνικής απομόνωσης και εγκατάλειψης. Περιορισμένα δίκτυα νεανικής κοινωνικότητας γύρω από εξωσχολικές δραστηριότητες ψυχαγωγίας & αναψυχής
- Πρακτικές ανθεκτικότητας: διεκδίκηση αξιοπρεπών συνθηκών διαβίωσης ή εξάρτηση από επιδόματα (κοινωνικής ανημποριάς). Σημαντικός ο ρόλος κοινωνικών υπηρεσιών

& άτυπων δικτύων κοινωνικής φροντίδας γύρω από οικογενειακά δίκτυα και την εκκλησία.

- Έμφυλες διακρίσεις: πατριαρχικές αντιλήψεις και περιορισμένες ευκαιρίες κοινωνικής ένταξης των γυναικών/Περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας & εισαγγελικών παρεμβάσεων για προστασία ανηλίκων.
- Αίσθηση ανασφάλειας: Οδηγική παραβατικότητα και υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (επιδεικτικός ανδρισμός), χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών.
- Συγκρουσιακές σχέσεις κοινωνικών ομάδων (αγρότες/κτηνοτρόφοι) και μεμονωμένα περιστατικά κοινωνικού ρατσισμού.
- Περιορισμένη ανάπτυξη συνεργατικών εγχειρημάτων και της Κ.Α.Ο.

Στη συνέχεια, ο κ. **Άγγελος Λουκάκης**, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής του Ινστιτούτου Κοινωνικών Ερευνών – Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΙΚΕ-ΕΚΚΕ), Επιστημονικός Συνεργάτης του Παρατηρητηρίου, πραγματοποίησε την εισήγηση με τίτλο «**Χαρτογράφηση τοπικών αναγκών και υπηρεσιών για την κοινωνική και βιώσιμη ανάπτυξη στην Κρήτη**».

Φωτογραφία 11 Άγγελος Λουκάκης

Στην εισήγησή του ο κ. Λουκάκης παρουσίασε την λογική έρευνας του Παρατηρητηρίου και το αποτέλεσμα της καταγραφής των υπηρεσιών, τη Λίστα Κοινωνικών Υπηρεσιών και Προγραμμάτων, όπου Πολίτες και φορείς χάραξης πολιτικής μπορούν να κάνουν χρήση της. Στη συνέχεια, αναλύθηκαν τα αποτελέσματα από την χαρτογράφηση των υπηρεσιών σε όλη την Κρήτη. Σημαντικό σημείο που αναφέρθηκε ήταν πως σε ολόκληρη την Νότια Κρήτη, σε ολόκληρη την Π.Ε. Λασιθίου και στη Δυτική Κρήτη, δεν υπάρχει κάποια δομή υποστήριξης γυναικών.

Ο κ. Λουκάκης παρουσίασε τόσο τα προβλήματα, τις υπηρεσιακές ανάγκες και τις λύσεις που αναδείχθηκαν από τις διαβουλεύσεις με φορείς, με κύριο πρόβλημα την υποστελέχωση. Όσον αφορά τη γεωγραφική αποτύπωση, αναφέρθηκε ότι δεν έχουν όλοι οι Δήμοι της Κρήτης Κέντρα Κοινότητας, με αποτέλεσμα ότι πολίτες αυτών των Δήμων, θα πρέπει να μετακινηθούν σε άλλους γειτονικούς ή μη Δήμους για να εξυπηρετηθούν. Σε αυτούς τους Δήμους συνήθως δεν υπάρχουν οργανωμένες κοινωνικές υπηρεσίες, με αποτέλεσμα το πρόβλημα εκεί να είναι πιο έντονο. Επιπρόσθετα όλων αυτών, από τη στιγμή που και τα λειτουργικά Κέντρα Κοινότητας είναι υποστελεχωμένα, αυτά δεν μπορούν να προσφέρουν στους πολίτες τον απαραίτητο δείκτη κοινωνικής προστασίας και να καλύψουν τις ανάγκες τους.

Ο κ. Λουκάκης στη συνέχεια χρησιμοποίησε ως παράδειγμα τις δομές παιδικής φροντίδας για τον τρόπο αξιοποίησης των δεδομένων και το πως οδηγούν στην κάλυψη των τοπικών αναγκών τον σχεδιασμό για την περιφερειακή βιώσιμη ανάπτυξη και την τελική χρηματοδότηση μέσα από το πρόγραμμα ΚΡΗΤΗ, μια δουλειά που έγινε σε συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης (ΕΥΔ) Προγράμματος «ΚΡΗΤΗ», παρουσιάζοντας και συγκεκριμένα αποτελέσματα.

Συμπερασματικά, υπάρχουν Δήμοι που δεν έχουν καμία δομή παιδικής ή βρεφικής φροντίδας, ενώ μια σειρά άλλων δήμων δεν διαθέτουν καθόλου δομές για την φιλοξενία. Το 76% των δημόσιων δομών παιδικής φροντίδας αναφέρει ότι το υφιστάμενο προσωπικό δεν επαρκεί με τη μεγαλύτερη ανάγκη να εντοπίζεται στην έλλειψη βρεφονηπιοκόμων (ποσοστό 57%). Οι υφιστάμενες δημόσιες δομές παιδικής φροντίδας δεν καλύπτουν τις διαπιστωμένες ανάγκες. Διαπιστώνεται μια εξαιρετικά μεγάλη υστέρηση σε υποδομές φροντίδας βρεφών (κάτω των 2,5 ετών): Οι αιτήσεις των βρεφών στην Περιφέρεια Κρήτης καλύπτονται σε ποσοστό 34,16% και των νηπίων σε ποσοστό 70,06%. Στις μισές δομές περίπου δεν εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα ΑΜΕΑ. Από τα παραπάνω διαφαίνεται ότι έμφαση πρέπει να δοθεί στη χρηματοδότηση νέων βρεφικών- βρεφονηπιακών σταθμών στα μεγαλύτερα αστικά κέντρα, αλλά και στους δήμους όπου δεν υπάρχει καμία δομή παιδικής ή βρεφικής φροντίδας. Επιπλέον αναδεικνύεται ως ανάγκη, η χρηματοδότηση για την αποκατάσταση των στατικών προβλημάτων των υφιστάμενων υποδομών, η αποκατάσταση της προσβασιμότητας ΑΜΕΑ, αλλά και η συμμόρφωσης των υφιστάμενων κτιριακών υποδομών με το ΠΔ.99/2017.

Κατόπιν της ολοκλήρωσης των εισηγήσεων του 2^{ου} μέρους, ακολούθησε διαλογική συζήτηση με ερωτήσεις-τοποθετήσεις του κοινού.

4. 3^ο Μέρος: «Στρατηγικές & χρηματοδοτήσεις. Κοινωνικές & χωρικές προσεγγίσεις βιώσιμης ανάπτυξης»

Το 3^ο μέρος του συνεδρίου συντόνισε η κα Κατερίνα Βλασάκη, Προϊσταμένη Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Κρήτης, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης Εθνικού & Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΚΠΑ).

Η 1^η εισήγηση πραγματοποιήθηκε από την κα **Barbara Kauffmann**, Διευθύντρια Απασχόλησης και Κοινωνικής Διακυβέρνησης της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.), με τίτλο «**Η Περιφερειακή διάσταση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων**».

Φωτογραφία 12 Barbara Kauffmann

Η κα Kauffmann στην έναρξη της εισήγησής της επεσήμανε πως οι αποτελεσματικές κοινωνικές στρατηγικές και πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης και την αντιμετώπιση της φτώχειας είναι θεμελιώδεις για την οικοδόμηση μιας ισχυρής κοινωνικής Ευρώπης που ενεργοποιεί και προστατεύει τους ανθρώπους της, και επομένως βρίσκεται στο επίκεντρο της πολιτικής ατζέντας της Επιτροπής. Μιλώντας για «μια οικονομία που λειτουργεί για τους ανθρώπους» εννοείται μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι έχουν ίσες ευκαιρίες, ακόμη και όταν πρόκειται για εκπαίδευση και κατάρτιση, έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας με ποιοτικές θέσεις εργασίας που προσφέρουν ασφαλείς χώρους εργασίας και αξιοπρεπή αμοιβή και όσοι κινδυνεύουν να αποκλειστούν, προστατεύονται. Η κα Kauffmann εξήγησε πιο αναλυτικά τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, ο οποίος εγκαινιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2017 και ανακηρύχθηκε μαζί με το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο στο Γκέτεμποργκ. Ο Πυλώνας αυτός είναι ένα πλαίσιο 20 δικαιωμάτων και αρχών, που

ομαδοποιούνται γύρω από τους προαναφερόμενους τομείς. Σκιαγραφεί τι θα πρέπει να μπορούν να περιμένουν οι άνθρωποι στην ΕΕ, και ως εκ τούτου λειτουργεί επίσης ως εργαλείο για ανοδική κοινωνική σύγκλιση – σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Ως μέρος της θέσπισης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, η Επιτροπή ανέπτυξε έναν Κοινωνικό Πίνακα Αποτελεσμάτων (Social Scoreboard) που μας βοηθά να παρακολουθούμε την κατάσταση που σχετίζεται με τις αρχές του πυλώνα και παρέχει ένα υπόβαθρο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, των πολιτικών απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής των κρατών μελών. Το 2021, η Επιτροπή ενημέρωσε τον Κοινωνικό Πίνακα Αποτελεσμάτων ώστε να συμπεριλαμβάνει νέους δείκτες που στοχεύουν σε μια πιο ολοκληρωμένη κάλυψη του πυλώνα, για να βοηθήσει στην καλύτερη παρακολούθηση της προόδου σε σχέση με τις αρχές του. Η εξέλιξη των δεικτών σε εθνικό επίπεδο μπορεί να συγκαλύψει σημαντικές διαφορές σε περιφερειακό επίπεδο. Από το 2020 η Κοινή Έκθεση Απασχόλησης (Joint Employment Report) (2020-2022) ενσωματώνει μια περιφερειακή διάσταση στον Κοινωνικό Πίνακα Αποτελεσμάτων, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα, τόσο μέσω αποκλειστικών χαρτών σε περιφερειακό (NUTS 2) επίπεδο, όσο και μέσω σχετικών πορισμάτων σε περιφερειακό επίπεδο. Τα δεδομένα και τα ευρήματα καθιστούν δυνατή την καλύτερη κατανόηση της πορείας των διαφορετικών περιφερειών σε μια χώρα ενόψει των βασικών διαστάσεων του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Αυτό βοηθά στην παρακολούθηση της σύγκλισης εντός των χωρών, στην αξιολόγηση του αντίκτυπου των περιφερειακών πολιτικών και στη διαμόρφωση της περιφερειακής χάραξης πολιτικής.

Η κα Kauffmann επεσήμανε πως για τη βελτίωση της ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής και της σύγκλισης στις περιφέρειες της ΕΕ, η διατήρηση και ανάπτυξη δεξιοτήτων είναι εξαιρετικά σημαντική.

Επικεντρώνοντας στην κατάσταση της Κρήτης, ανέφερε ότι για αρκετούς δείκτες τα δεδομένα είναι καλύτερα από την Ελλάδα [αν και σε κάθε περίπτωση με πολλά περιθώρια βελτίωσης έναντι της ΕΕ], εκτός από τη σοβαρή υλική και κοινωνική στέρση, που υποδηλώνει ότι είναι σημαντικό για την Κρήτη να επικεντρώσει τις προσπάθειές της στη δυναμική αντιμετώπιση της κατάστασης των πιο ευάλωτων πολιτών της.

Στο κλείσιμο της εισήγησής της, η κα Kauffmann επεσήμανε πως δεν μπορούμε να επιτύχουμε μια πράσινη και ψηφιακή Ευρώπη μέχρι το 2030 χωρίς να πάρουμε μαζί τους ανθρώπους. Τα ευρήματα του Κοινωνικού Παρατηρητηρίου αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για τη διαμόρφωση των στρατηγικών επιλογών και τη διαμόρφωση χωρικών κοινωνικών πολιτικών.

Η επόμενη εισήγηση πραγματοποιήθηκε από τον κ. **Παναγιώτη Πανταζάτο**, Αναπληρωτή Προϊστάμενο της Μονάδας «Ελλάδα-Κύπρος» της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής και Αστικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Ε.Ε.) και αφορούσε τις **«Στρατηγικές κοινωνικές επενδύσεις ΕΤΠΑ 2021-2027: κοινωνικοοικονομικές & χωρικές διαστάσεις»**.

Φωτογραφία 13 Παναγιώτης Πανταζάτος

Ο κ. Πανταζάτος αρχικά ανέφερε την πολιτική συνοχής και τους πέντε στόχους της Ε.Ε. (Εξυπνότερη Ευρώπη, Πιο πράσινη Ευρώπη, Πιο συνδεδεμένη Ευρώπη, Πιο κοινωνική Ευρώπη, Ευρώπη πιο κοντά στους Πολίτες). Ενημέρωσε τους παρευρισκόμενους σχετικά με τους πόρους που έχουν διατεθεί ή προβλέπεται να διατεθούν στην Ελλάδα αντίστοιχα στο πλαίσιο των προγραμματικών περιόδων 2014-2020 και 2021-2027. Επικεντρώνοντας στον στόχο 4 (Πιο κοινωνική Ευρώπη), οι πόροι που θα διατεθούν την περίοδο 2021-2027 είναι κατά +25,2% περισσότεροι σε σχέση με αυτή της 2014-2020. Τόνισε ότι είναι απαραίτητη η συνέργεια/συμπληρωματικότητα μεταξύ ΕΚΤ+/ΕΤΠΑ προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι που έχουν τεθεί.

Το ΕΤΠΑ παρεμβαίνει στον τομέα της Υγείας, έχοντας αποφασιστεί πως θα δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (κατανομή πόρων 60% σε εθνικό επίπεδο). Στον τομέα της Εκπαίδευσης, οι προτεραιότητες οι οποίες έχουν συμφωνηθεί έχουν να κάνουν με την Προσβασιμότητα των ΑμεΑ και την ισότιμη και συμπεριληπτική προσβασιμότητα σε όλες τις βαθμίδες και τη μείωση του χωρικού διαχωρισμού. Τέλος, παρεμβαίνει στις Κοινωνικές υποδομές στην κοινότητα με στόχο την αποφυγή και εξάλειψη της ιδρυματοποίησης.

Ωστόσο, εκτός από τον Στόχο Πολιτικής 4, και ο Στόχος Πολιτικής 5 παρεμβαίνει με δράσεις που έχουν χωρικό και τοπικό πρόσημο και συν-διαμορφώνονται με τις τοπικές κοινότητες (Δήμους, τοπικούς φορείς κλπ). Περίπου το 18% των πόρων των Περιφερειακών

Προγραμμάτων 2021-2027 θα δοθούν στον Στόχο Πολιτικής 5 (21-27), της τάξης των 1,46 δις €.

Ο κ. Πανταζάτος ανέφερε τη μεγάλη σημασία της δουλειάς που έχει γίνει από το Κοινωνικό Παρατηρητήριο κυρίως στη χαρτογράφηση των μελλοντικών αναγκών και τον εντοπισμό των κενών που πρέπει να αντιμετωπιστούν. Παράλληλα, επεσήμανε τη μεγάλη σημασία που έχει η συμπληρωματικότητα μεταξύ των δράσεων των δύο ταμείων (ΕΚΤ+, ΕΤΠΑ).

Επίσης, ο κ. Πανταζάτος ανέφερε τους κανονιστικούς όρους που πρέπει να πληρούνται. Έχει συμφωνηθεί ότι θα πρέπει να υπάρχουν χαρτογραφήσεις των αναγκών τόσο στον τομέα της Υγείας, όσο και της Εκπαίδευσης και της Κοινωνικής Πρόνοιας, χαρτογραφήσεις οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί από το Παρατηρητήριο.

Κλείνοντας, παρουσιάστηκαν Καλές Πρακτικές οι οποίες έχουν επιτευχθεί από τη χρηματοδότηση του ΕΤΠΑ (Κέντρο Υγείας Αστικού Τύπου στο Δήμο Χανίων, Εκσυγχρονισμός και Επέκταση Βρεφονηπιακού Σταθμού Αρχανών του Δήμου Αρχανών-Αστερουσίων, Ανέγερση 2ου Δημοτικού Σχολείου Ατσιποπούλου στο Δήμο Ρεθύμνης, Πολυδύναμο κέντρο επιμόρφωσης & δημιουργικής έκφρασης ΑμεΑ (ΚΔΑΠ/ΜΕΑ) στο Δήμο Ηρακλείου Κρήτης)

Ακολούθως, πραγματοποιήθηκε εισήγηση από την κα **Μαρία Κασωτάκη**, Χημικό Μηχανικό, Προϊσταμένη Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Προγράμματος «Κρήτη» με τίτλο «**Η αντιμετώπιση της φτώχειας και η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μέσω των δράσεων του Προγράμματος «ΚΡΗΤΗ» 2021-2027**».

Φωτογραφία 14 Μαρία Κασωτάκη

Το Κοινωνικό Παρατηρητήριο ανέφερε η κα Κασωτάκη κατά την έναρξη της εισήγησής της αποτελεί έναν συνεργάτη της ΕΥΔ και δεν αποτελεί απλά ένα έργο το οποίο χρηματοδοτείται.

Ακολούθως κατέθεσε την εμπειρία και τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν στο πλαίσιο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου (2014-2020).

Αναλύοντας το νέο Πρόγραμμα «Κρήτη» 2021-2027, η κα Κασσωτάκη παρουσίασε την κατανομή των πόρων ανά Στόχο Πολιτικής, για το σύνολο των 564,5 εκ. € Δημόσια Δαπάνη (συμπ. Κοινοτικής και Εθνικής). Ενώ την προγραμματική περίοδο 2014-2020 διατέθηκαν 82,15 εκ. € (21% του προϋπολογισμού του προγράμματος) στην νέα προγραμματική 2021-2027 προβλέπεται η διάθεση 146,26 εκ. € (26% του προϋπολογισμού).

Η κα Κασσωτάκη στη συνέχεια παρουσίασε το πλαίσιο του σχεδιασμού του προγράμματος, τους άξονες ενίσχυσης για την κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας.

Όσον αφορά την Προτεραιότητα 4 - Ενίσχυση της Κοινωνικής Δυναμικής και Κοινωνικής Συνοχής (ΕΤΠΑ), οι επιδιώξεις είναι:

- Η προώθηση του ψηφιακού σχολείου και η εξασφάλιση σύγχρονων υποδομών στην προσχολική και σχολική εκπαίδευση.
- Η εξασφάλιση της προσβασιμότητας ΑμεΑ στις εγκαταστάσεις εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων.
- Η παροχή υπηρεσιών υγείας στους πολίτες μέσω κατάλληλων υποδομών, με προτεραιότητα στην ΠΦΥ.
- Η παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας /φροντίδας μέσω κατάλληλων υποδομών, με προτεραιότητα στις δομές που αντιμετωπίζουν τις ανάγκες ΑμεΑ, παιδιών, εφήβων, ηλικιωμένων και πολιτών από τρίτες χώρες.

Όσον αφορά την Προτεραιότητα 5 - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΕΚΤ+), οι επιδιώξεις είναι:

- Πρόσβαση των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες.
- Ανάπτυξη υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας για ευάλωτες κοινότητες .
- Ανάπτυξη υπηρεσιών φροντίδας για τα παιδιά, που θα βασίζονται στην οικογένεια και την κοινότητα
- Αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας
- Αντιμετώπιση των έμφυλων διακρίσεων
- Καθολική πρόσβαση των μαθητών ΑΜΕΑ και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε υπηρεσίες εκπαίδευσης με στόχο την κοινωνική τους ένταξη.
- Καθολική πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα των ευάλωτων παιδιών που ζουν σε επισφαλή οικογενειακή κατάσταση ή παιδιών με αναπηρίες και ειδικές ανάγκες.

- Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης ευπαθών ομάδων και πολιτών που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας σε ποιοτικές και οικονομικά προσιτές σε υπηρεσίες υγείας και περίθαλψης.
- Μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα στην κοινότητα
- Εξασφάλιση της έγκαιρης πρόσβασης σε δομές ανεξάρτησης
- Ενίσχυση της απασχόλησης ανέργων και ευάλωτων ομάδων.

Η τελευταία εισήγηση πραγματοποιήθηκε από την κα **Χρύσα Δασκαλάκη**, Γενική Διευθύντρια Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Κρήτης, με τίτλο «**Το παρατηρητήριο καινοτόμου επιχειρηματικότητας και η συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας Κρήτης**».

Φωτογραφία 15 Χρύσα Δασκαλάκη

Το Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας είναι δομή της Περιφέρειας Κρήτης, με σκοπό - τη διασύνδεση των επιχειρήσεων με τα ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα, καθώς και - την αποτύπωση του οικοσυστήματος καινοτομίας της Περιφέρειας Κρήτης. Οι Στόχοι του Παρατηρητηρίου στην κατεύθυνση της βιώσιμης ανάπτυξης είναι:

- Η Υποστήριξη συνεχούς επιχειρηματικής ανακάλυψης
- Η Ενίσχυση και υποστήριξη της επιχειρηματικότητας
- Η Ενημέρωση, κινητοποίηση, υποστήριξη συνεργασιών
- Η Παρακολούθηση, αξιολόγηση και προώθηση καινοτομιών
- Η Αύξηση της ανταγωνιστικότητας επιχειρήσεων και εργαστηρίων
- Η Προσέλκυση επενδύσεων και υποστήριξη της ανάπτυξης τοπικής οικονομίας με σκοπό τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας έντασης γνώσης

Στο Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας λειτουργεί πληροφοριακό σύστημα για τη διαχείριση στοιχείων επιχειρήσεων και ερευνητικών/ακαδημαϊκών εργαστηρίων. Στη βάση δεδομένων στο παρόν υπάρχουν περίπου 3.000 επιχειρήσεις και 90 εργαστήρια που έχουν δηλώσει την επιθυμία τους να συνεργαστούν με τις επιχειρήσεις. Στο Παρατηρητήριο λειτουργεί διαδικτυακή πύλη, η οποία είναι και ο κόμβος ενημέρωσης (ibo.crete.gov.gr), η οποία: α) περιλαμβάνει τα Μητρώα Έρευνας, Επιχειρηματικότητας και Μεντόρων και τα Χρηματοδοτικά Εργαλεία – Δράσεις Ενίσχυσης, β) συμβάλλει στη δικτύωση – αναζήτηση συνεργασιών και την ανάδειξη – προώθηση καινοτομιών και γ) προβάλλει τις έρευνες – αναφορές που έχουν πραγματοποιηθεί είτε από το Παρατηρητήριο είτε από άλλους φορείς, οι οποίοι έχουν αναφορά στο οικοσύστημα καινοτομίας της Περιφέρειας Κρήτης.

Κλείνοντας την εισήγησή της, η κα Δασκαλάκη ανέφερε επιγραμματικά τις υλοποιούμενες δράσεις του Παρατηρητηρίου.

Ακολούθησε διαλογική συζήτηση με τους παρευρισκόμενους και το συνέδριο ολοκληρώθηκε με το στρογγυλό τραπέζι, στο οποίο συμμετείχαν οι:

- Λάμπρος Καμπουράκης, Αντιπεριφερειάρχης Κοινωνικής Πολιτικής,
- Αντώνης Παπαδεράκης, Αντιπεριφερειάρχης Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Κοινωνικής Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.)
- Νικόλαος Ξυλούρης, Αντιπεριφερειάρχης Περιβάλλοντος
- Γιάννης Ζαϊμάκης, Καθηγητής Κοινωνιολογίας και Διευθυντής Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας (ΕΚΑΕΚΕ) του Πανεπιστημίου Κρήτης – Συντονιστής Ομάδας Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης.

Φωτογραφία 16 Πάνελ στρογγυλής τράπεζας

5. Παράρτημα - Πρόγραμμα συνεδρίου

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

περιφερειακό παρατηρητήριο κοινωνικής ένταξης περιφέρειας κρήτης
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE
Εργαστήριο Κοινωνικής Ανάλυσης & Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Ταξινόμησης

Διεθνές Συνέδριο

ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

Με θέμα:

«Αντιμετωπίζοντας τη Φτώχεια και την Αποστέρηση. Πολιτικές Χωρικού Κοινωνικού Σχεδιασμού για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη»

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
23 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023
ώρα 09:00

Αίθουσα «Καστελλάκη»
Επιμελητήριο Ηρακλείου
Κορωνάιοι 9

www.socialobservatory.crete.gov.gr

GR

<p>09:00 - 09:30 Προσέλευση</p> <p>09:30 - 09:50 Χαιρετισμοί</p> <p>Σταύρος Αρναουτάκης, Περιφερειάρχης Κρήτης Γιώργος Κοντάκης, Πρύτανης Πανεπιστημίου Κρήτης</p> <p>09:50 - 10:00 «Συνοπτική παρουσίαση του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης»</p> <p>Κατερίνα Βλασάκη, Προϊσταμένη Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Κρήτης</p> <p>10:00 - 12:00 1^ο Μέρος: «Πολιτικές αντιμετώπισης της φτώχειας & της αποστέρησης. Η διεθνής εμπειρία»</p> <p><i>Συντονισμός:</i> Χρήστος Παπαθεοδώρου, Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής, Αντιπρύτανης Οικονομικών, Προγραμματισμού & Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών</p> <p>10:00 - 10:20 «Πώς αντιμετωπίζεται η φτώχεια και η ανισότητα. Η εμπειρία του Σκανδιναβικού Κράτους Πρόνοιας»</p> <p>Bent Greve, Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Roskilde, Δανία</p> <p>10:20 - 10:40 «Έρευνα και πολιτικές για τον στεγαστικό αποκλεισμό στην μητροπολιτική περιοχή της Βαρκελώνης»</p> <p>Jordi Bosch Meda, Αναπληρωτής Διευθυντής Αστικού Περιβάλλοντος και Αποκατάστασης, Γραμματεία Στέγασης, Κυβέρνηση της Καταλονίας</p> <p>10:40 - 11:00 «Ενεργειακή φτώχεια, φτώχεια μετακίνησης και "δικαiah μετάβαση"»</p> <p>Μαρία Πετρουδάου, Ομότιμη Καθηγήτρια Κοινωνικής Πολιτικής, Τμήμα Κοινωνικής Δοίξης και Πολιτικής Επιστήμης, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης</p> <p>11:00 - 11:20 «Η διαχείριση των κοινωνικών ανισοτήτων στη νέα στεγαστική πολιτική της ΕΕ»</p> <p>Θωμάς Μαλούτας, Ομότιμος Καθηγητής Κοινωνικής Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο</p> <p>11:20 - 12:00 Συζήτηση</p> <p>12:00 - 12:30 Διάλειμμα Καφέ</p> <p>12:30 - 14:30 2^ο Μέρος: «Διερεύνηση των χωρικών διαστάσεων της φτώχειας & της αποστέρησης στην Περιφέρεια Κρήτης. Το έργο του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης»</p> <p><i>Συντονισμός:</i> Νίκος Παπαδόκης, Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, Διευθυντής του Κέντρου Πολιτικής Έρευνας & Τεκμηρίωσης (ΚΕΠΕΤ), Πανεπιστήμιο Κρήτης</p> <p>12:30 - 12:50 «Ανισότητες και συνθήκες διαβίωσης στην Περιφέρεια Κρήτης: συγκρίσεις και τάσεις»</p> <p>Χρήστος Παπαθεοδώρου, Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής, Αντιπρύτανης Οικονομικών, Προγραμματισμού & Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Επιστημονικά Υπεύθυνος του Ερευνητικού Άξονα Ομάδας Πανεπιστημίου Κρήτης</p> <p>5^η παρέμβαση: Γιώργος Ντούρος, Προϊστάμενος Τμήματος Ειδικών Στατιστικών Νοικοκυριών, Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)</p>	<p>12:50 - 13:10 «Χαρτογράφηση της πολλαπλής αποστέρησης στην Κρήτη & ο στόχος της χωρο-κοινωνικής βιωσιμότητας»</p> <p>Δήμητρα Σαπίδα, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Τμήματος Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης Επιστημονικά Συνεργάτρια 3ου Ερευνητικού Άξονα Ομάδας Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης</p> <p>13:10 - 13:30 «Μειονεκτούσες κοινότητες στον αγροτικό και αστικό χώρο της Κρήτης. Η πρόκληση της χωρικής δικαιοσύνης»</p> <p>Γιάννης Ζαϊμάκης, Καθηγητής Κοινωνιολογίας, Διευθυντής Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας (ΕΚΑΕΚΕ), Πανεπιστήμιο Κρήτης, Συντονιστής Ομάδας Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης</p> <p>13:30 - 13:50 «Χαρτογράφηση τοπικών αναγκών και υπηρεσιών για την κοινωνική και βιώσιμη ανάπτυξη στην Κρήτη»</p> <p>Άγγελος Λουκάκης, Μεταδιδακτορικός Ερευνητής Ισότητας Κοινωνικών Ερευνών - Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΚΚΕ-ΕΚΚΕ), Επιστημονικά Συνεργάτης Παρατηρητηρίου</p> <p>13:50 - 14:30 Συζήτηση</p> <p>14:30 - 15:30 Διάλειμμα Καφέ - Ελαφρύ Γεύμα</p> <p>15:30 - 18:30 3^ο Μέρος: «Στρατηγικές & χρηματοδοτήσεις. Κοινωνικές & χωρικές προσεγγίσεις βιώσιμης ανάπτυξης»</p> <p><i>Συντονισμός:</i> Κατερίνα Βλασάκη, Προϊσταμένη Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Κρήτης, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ)</p> <p>15:30 - 15:50 «Η Περιφερειακή διάσταση του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων»</p> <p>Barbara Kauffmann, Διευθύντρια Ασχολήσεως και Κοινωνικής Διακυβέρνησης, Γενική Διεύθυνση Ασχολήσεως, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Ε.</p> <p>15:50 - 16:10 «Στρατηγικές κοινωνικές επενδύσεις ΕΤΠΑ 2021-2027: κοινωνικοοικονομικές & χωρικές διαστάσεις»</p> <p>Παναγιώτης Παναζότος, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Μονάδα "Ελλάδα-Κύπρος", Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής και Αστικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ε.Ε.</p> <p>16:10 - 16:30 «Η αντιμετώπιση της φτώχειας και η ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης μέσω των δράσεων του Προγράμματος "ΚΡΗΤΗ" 2021-2027»</p> <p>Μαρία Κασσιάκη, Χημικός Μηχανικός Προϊσταμένη Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Προγράμματος «Κρήτη»</p> <p>16:30 - 16:50 «Το παρατηρητήριο καινοτόμου επιχειρηματικότητας και η συμβολή του στην βιώσιμη ανάπτυξη της Περιφέρειας Κρήτης»</p> <p>Χρύσα Δασκαλάκη, Γενική Διευθύντρια Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, Περιφέρεια Κρήτης</p> <p>16:50 - 17:20 Συζήτηση</p> <p>17:20 - 18:30 Στρογγυλό Τραπέζι</p> <p>Λάμπρος Καμπουράκης, Αντιπεριεάρχης Κοινωνικής Πολιτικής Αντώνης Παπαθεοδώρης, Αντιπεριεάρχης Επιχειρηματικότητας, Καινοτομίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Οικονομίας (ΚΑΛ.Ο.) Νικόλαος Ξυλούρης, Αντιπεριεάρχης Περιβάλλοντος Γιάννης Ζαϊμάκης, Καθηγητής Κοινωνιολογίας και Διευθυντής Εργαστηρίου Κοινωνικής Ανάλυσης και Εφαρμοσμένης Κοινωνικής Έρευνας (ΕΚΑΕΚΕ), Πανεπιστήμιο Κρήτης, Συντονιστής Ομάδας Ερευνών Πανεπιστημίου Κρήτης</p>
--	---

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
REGION OF CRETE

International Conference OF THE REGIONAL OBSERVATORY FOR SOCIAL INCLUSION OF THE REGION OF CRETE

subject:
"Combating Poverty and Deprivation.
Social and Spatial Dimensions
of Sustainable Development Policies"

FRIDAY
JUNE 23, 2023
09:00

"Kastellaki Hall"
Heraklion, Chamber
of Commerce & Industry
Koroneou 9

www.socialobservatory.crete.gov.gr

09:00 - 09:30 **Registration**

09:30 - 09:50 **Welcome speeches:**
Stavros Arnaoutakis, Regional Governor of Crete
George M. Kontakis, Rector of the University of Crete (UoC)

09:50 - 10:00 **"Crete Regional Observatory for Social Inclusion. A brief presentation"**

Katerina Vlasaki, Director of the Regional Observatory for Social Inclusion of the Region of Crete

10:00 - 12:00 **1st Session:
"Policies to address poverty & deprivation. The international experience"**

Chair:
Christos Papatheodorou, Professor of Social Policy, Vice-Rector for Finance, Planning & Development, Panteion University of Social and Political Sciences

10:00 - 10:20 **"How to cope with poverty and inequality. Experience from the Nordic welfare state"**

Bent Greve, Professor of Social Policy, University of Roskilde, Denmark

10:20 - 10:40 **"Research on Housing Exclusion & Policies in the metropolitan area of Barcelona"**

Jordi Bosch, Deputy Director of Urban Habitat and Rehabilitation, Secretariat for Housing, Government of Catalonia

10:40 - 11:00 **"Energy poverty, transport poverty and 'just transition'"**

Maria Petmesidou, Professor Emerita of Social Policy, Department of Social Administration, Democritus University of Thrace

11:00 - 11:20 **"Managing social inequalities in the EU housing policy"**

Thomas Maloutas, Professor Emeritus of Social Geography, Department of Geography, Harokopio University

11:20 - 12:00 **Discussion**

12:00 - 12:30 **Coffee Break**

12:30 - 14:30 **2nd Session:
"Researching the spatial dimensions of poverty & deprivation in the Region of Crete. The work of the Regional Observatory for Social Inclusion"**

Chair:
Nikos Papadakis, Professor of Political Science, Director of the Centre for Political Research and Documentation (KEPET), University of Crete

12:30 - 12:50 **"Inequalities and living conditions in the Region of Crete: Comparisons and trends"**

Christos Papatheodorou, Professor of Social Policy, Vice-Rector for Finance, Planning & Development, Panteion University of Social and Political Sciences, Scientific Responsible of the 1st Research Axis, University of Crete (UoC) Research Team

5min contribution: Giorgos Ntourois, Head of Households' Special Statistics Department, Hellenic Statistical Authority (ELSTAT)

12:50 - 13:10 **"Mapping multiple deprivation in Crete. Implications for socio-spatial sustainability"**

Dimitra Siatsis, Postdoctoral Researcher, Department of Sociology, University of Crete, Scientific Associate of the 3rd Research Axis, UoC Research Team

13:10 - 13:30 **"Disadvantaged Communities at the rural and urban area in Crete. The challenge of spatial justice"**

Ioannis Zaimakis, Professor of Sociology, Director of the Laboratory of Social Analysis and Applied Social Research (EKA/EKE), University of Crete, Project Coordinator of the UoC Research Team

13:30 - 13:50 **"Mapping of local needs and services for social and sustainable development in Crete"**

Angelos Loukakis, Post-Doc Researcher, Institute of Social Research, National Centre of Social Research (IKE-EKKE), Scientific Associate of the Observatory

13:50 - 14:30 **Discussion**

14:30 - 15:30 **Coffee Break - Light Lunch**

15:30 - 18:30 **3rd Session:
"Strategies & Funding. Social & spatial dimensions of sustainable development"**

Chair:
Katerina Vlasaki, Director of the Regional Observatory for Social Inclusion of the Region of Crete, Post-Doc Researcher of Political Science and Public Administration, National and Kapodistrian University of Athens (EKPA)

15:30 - 15:50 **"Regional dimensions of the European Pillar of Social Rights"**

Barbara Kauffmann, Director of Employment and Social Governance, Directorate - General Employment, Social Affairs and Inclusion, European Commission, E.U.

15:50 - 16:10 **"Strategic Social Investments ERDF 2021-2027: Socio-economic and Spatial Dimensions"**

Panayiotis Padazatos, Deputy Head, Unit "Greece-Cyprus", Directorate - General for Regional and Urban Policy, European Commission, E.U.

16:10 - 16:30 **"Combating poverty and strengthening social inclusion through the actions of the "CRETE" Program 2021-2027"**

Maria Kassotaki, Chemical Engineer, Director, Managing Authority of "Crete" Program

16:30 - 16:50 **"The Innovation Business Observatory and its contribution to Sustainable Development in the Region of Crete"**

Chryssi Daskalaki, General Director of Development Planning, Region of Crete

16:50 - 17:20 **Discussion**

17:20 - 18:30 **Round Table**

Lambros Kambourakis, Regional Vice Governor of Social Policy
Antonis Papaderakis, Regional Vice Governor of Entrepreneurship, Innovation and Social & Solidarity Economy
Nikolaos Xylouris, Regional Vice Governor of Environmental Affairs
Ioannis Zaimakis, Professor of Sociology, Director of the Laboratory of Social Analysis and Applied Social Research (EKA/EKE), University of Crete, Project Coordinator of the UoC Research Team